گفتاری کوتاه دربارهٔ حافظه و اهمیّت آن

علی نمازی شاهرودی

اشاره

مرحوم آیت الله شیخ علی نمازی شاهرودی در سال ۱۳۸۵ قمری مقدّمه‌ای کوتاه بر کتاب «علاج‌النسیان یا چارهٔ فراموشی» تألیف سیّد حسن میرحافظ (مشهد: حریری، ۱۳۶۱ شمسی) *نوشته که به دلیل کمیاب بودن این کتاب، و نیز برای آشنایی با نمونهٔ نثر فارسی مرحوم نمازی، به چاپ مجدّد آن اقدام می‌شود. از جناب حجةالاسلام والمسلمین محمّد صادق امیدواری خراسانی که این نوشتار را در اختیار ما نهادند، سپاسگزاریم.*

بسم الله الرحمن الرحیم

اَلحَمدُ لِلّه کَما هُوَ اَهلُهُ وَ لا اِلهَ غَیرُهُ، وَالصَّلوة وَالسَّلام عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّیِبینَ الطّاهِرینَ.

حمد و ستایش بی حدّ و بیرون از شمار، برای ذات مقدّس پروردگار و خالق لَیل و نَهار و آفرینندهٔ مور و مار و گردانندهٔ امور روزگار، آن ذات مقدّسی که چراغ پر شعاع عقل و دانش را بر قلوب فروزاند که قلوب به آن روشن شوند و خیر و شر و حقّ و باطل را بدان امتیاز دهند. و آن را حجّت باطن خود قرار داد و به این حجّت بر خردمندان احتجاج می‌فرماید و به آنان می‌فهماند که نظام امور تمام بندگان، موقوف به حدوث و بقاء این نعمت بزرگ و رحمت بی‌پایان می‌باشد. و آن

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]

[DOR: 20.1001.1.17350689.1391.9.34.14.1]

آفریدگاری که قوّهٔ حافظه را که پرتوی است از نور مقدّس عقل، برای حفظ نـظام آفرینش قرار داد تا نظام امور آفریدگان به برکت آن منظّم بوده باشد.

چون بر اهل دانش و بینش و خرد روشن است که نظام دین و دیانت و توحید ذات پاک احدیّت و رسالت رسولان و پیمبران برگزیدهٔ بحقّ و حقیقت و امـامت امامان علیهم‌السلام که صاحب ولایت و ریاست عامهٔ الهیّه و حفظ شرائع مقدّسه و نوامیس الهیّه و اصولیّه و فروعیّه دینیّه، تمام موقوف به قوّهٔ حافظه است و اگر نباشد، هیچ امری از امور دین از گذشتگان به آیندگان و از هر یک ازافراد بندگان به دیگری نرسد و باقی نباشد، بقاء دین و اهل دین، و حفظ مطالب دین و نشر عبادت عابدین و آثارهٔ آثار سیّد المرسلین، تمام متوقّف به قوّهٔ حافظه است، بلکه روشن است که نظام و قوام تمام امور و گردش امور اهل دنیا و بقاء نظم آفرینش موقوف بر مـعاملات و صِناعات می‌باشد و حدوث و بقاء وگردش امور هر فردی از معاملات و صناعات متوقّف بر وجود حافظه است و اگر حافظه نباشد، هر یک از افراد مردم معامله یا صنعت خود را فراموش کند نظام دنیا مختل گردد.

پس کثرت اهمیّت و احتیاج جامعهٔ بشریّت بر هر هوشمندی واضح است، و ضرر مرض فراموشی بر هر دانشمندی روشن است. پس بر هر فردی برای تکمیل امور دین و دنیا و آخرت خود لازم است که بکوشد در زیادی حافظهٔ خود که هر چه آن بیشتر شود، برکمال و قیمت او افزون‌تر گردد؛ و به هر درجه‌ای که به آن نُقصان رسد، به همان درجه از اوج رفعت به زمین ذلّت سرنگون شود. پس باید عاقل غیر غافل، آنچه را موجب زیادی شود انجام دهد تا سرانـجام امـور او بـه سـعادت و رستگاری رسد و آنچه را که موجب و سبب فراموشی باشد، ترک نماید تا اوضاع امور زندگی او مختل نگردد.

و پیشرفت این دو موضوع متوقّف بر علم به موجبات زیادی حافظه و دانستن اسباب فراموشی هست، چون مقدّم بر هر امری علم به آن است (**اَلعِلمُ اَمامَ العَمَل**) و تا نفهمد چیزی را، نکوشد به رسیدن به آن چون انسان طالب امر مجهول نگردد.

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1391.9.34.14.1]

بدین جهت است که توفیق ربّانی و تأیید صَمَدانی شامل حال شاخه‌ای از شاخه‌های درخت پرثمر نبوّت و رسالت و فرعی از فروع شجرهٔ طیّبهٔ صاحب ولایت، ثقهٔ جلیل‌القدر عالم عامل تقی، و فاضل کامل نقی، آقای آقا سیّد حسن میرحافظ موسوی واعظ ادام الله ایام افاضاته العالیه و برکات آثاره الغالیة گردید و خود را در زحمت زیاد برای درک رحمت خالق عباد، در یوم تناد و معاد قرار داد و در جمع موجبات زیادی حافظه و دفع و رفع اسباب فراموشی رنج فراوان برده که برادران ایمانی از آن بهرهٔ کامل برند و خود را به سعادت و رستگاری رسانند و مؤلّف محترم را از دعاء خیر فراموش نفرمایند و خواهشمندم که ایشان نیز این حقیر بی‌بضاعت را شریک در دَعَوات و برکات خود فرمایند.

وَالسّلامُ عَلَیهِ وَ عَلی سائِرِ اِخوانِنا المومنین وَ رَحمَةُالله وَ بَرِکاته
اَلاَحقَر عَلی نَمازی شاهرودی
۱۶ ذیقعده الحرام ۱۳۸۵ هـ

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]

[DOR: 20.1001.1.17350689.1391.9.34.14.1]